

ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
Administrative Strategies School for Small School under
Office of Tak Educational Service Area 1

ศศิธรดา แพงไทย¹ สมใจ มณีวงษ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 2) เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 274 คน 2) กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาพหุกรณีโดยศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี ในการบริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ 3 โรงเรียนจำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และตัวแทนครูผู้สอน 3) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์นำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินยุทธศาสตร์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยายได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในภาพรวมมีค่าดัชนี PNI = 0.39 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมพัฒนาครูสู่มืออาชีพและพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมีความต้องการจำเป็นที่มากที่สุดโดยมีค่าดัชนี PNI = 0.41 และ 0.40 ตามลำดับ สำหรับยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

¹ (อาจารย์ ดร.) หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไม้ประถมศึกษา อำเภอบ้านไร่ จังหวัดขอนแก่น

ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์หลักคือ 1) ส่งเสริมพัฒนาครูสู่มืออาชีพ 2) พัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอก 4) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 5) บริหารแบบมีส่วนร่วมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์การบริหาร ประสิทธิภาพ สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of the research were to 1) Investigate the current and desirable conditions of the administration of small schools under Tak Primary Education Service Area Office 1, and 2) to develop the effective administrative strategies of small schools under Tak Primary Education Service Area Office 1. The research was a mixed method research. The samples of the research were 1) 274 school administrators and teachers under Tak Primary Education Service Area Office 1, 2) 9 people of the target group in multi-case studies based on a best practice from 3 schools with successful school administration; that is, school administrators, heads of the academic department, and teacher representatives, and 3) 34 interested persons who evaluated the appropriateness and feasibility of the effective administrative strategies of small schools under Tak Primary Education Service Area Office 1. The research instruments were questionnaires, semi-structured interviews, and strategy evaluation forms. For quantitative data analysis by using the descriptive statistics, the collected data were analyzed by arithmetic means and standard deviation, and for qualitative data analysis, the collected data were analyzed by content analysis and priority setting by using Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The findings of the research indicated that; in terms of the conditions of the administration of small schools under Tak Primary Education Service Area Office 1, on the whole, the current conditions seemed to be at the moderate level, and; on the whole, the desirable conditions seemed to be at the highest level. In terms of Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) for needs assessment, it was found that; on the whole, priority needs index was 0.39. When each side was considered, it was found that the teacher professional development seemed to be the highest level (PNI = 0.41 and 0.40) The administrative strategies of small schools under Tak Primary Education Service Area Office 1 comprised 5 main strategies; that is, (1) The teacher professional

development, (2) The effective academic development, (3) The development of environment both inside and outside, (4) The department of information technology, and (5) Participatory Management Create a learning network.

Keywords : Administrative Strategy, Effectiveness, Small School

บทนำ

โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งส่วนมากเป็นโรงเรียนในชุมชนมีความสำคัญในฐานะที่เป็นรากฐานการเรียนรู้ที่ให้ความรู้คู่กับสังคมวัฒนธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กและเยาวชนมีความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ ต่อชุมชน เน้นการอยู่ร่วมกันการรับใช้สังคมซึ่งถือเป็นความเจริญงอกงามของการศึกษาที่จัดโดยชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) สถานการณ์โรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากประชากรวัยเรียนมีจำนวนลดลงและความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนในเมืองจากข้อมูลของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปี 2556 โรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน มีทั้งหมด 14,816 โรง ส่วนโรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 60 คน มีทั้งหมด 5,962 โรง แยกเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 20 คน จำนวน 709 โรง มีนักเรียน 21-40 คน จำนวน 2,090 โรง และมีนักเรียน 41-60 คน จำนวน 3,163 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนดังกล่าว ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้เพียงพอ กล่าวคือ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่า มีข้อจำกัดด้านการใช้ครูหรือไม่สามารถจัดครูได้ครบชั้นและขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศนโยบายยุบโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่ถึง 60 คน และให้ย้ายไปเรียนที่อื่นในที่ใกล้เคียงด้วยเหตุผลสองประการคือ รัฐบาลไม่มีงบประมาณพัฒนาโรงเรียนทุกแห่งและไม่สามารถนำงบประมาณจากภาษีมาดูแลทุกโรงเรียนได้อย่างเท่าเทียม จากนโยบายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งและไม่เป็นธรรมในสังคม ครู นักเรียน ผู้ปกครองที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกลต้องย้ายภูมิลำเนาทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย นักเรียนบางคนไม่ได้เรียนหนังสืออีกเลยซึ่งส่วนทางกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประกาศว่าให้โอกาสและสร้างคุณภาพการศึกษาด้วยความเสมอภาค (จันทร์จิรา จุมพลหล้า และคณะ, 2557) ดังนั้น สิ่งที่โรงเรียนขนาดเล็กควรจะทำคือแสวงหาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนของตนให้มีประสิทธิภาพ พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสจัดการศึกษาจากโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นต้นแบบที่มีคุณภาพการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน โรงเรียนขนาดเล็กมีศิษย์เก่าที่ประสบผลสำเร็จและมีศักยภาพในการพัฒนาโรงเรียนหาวิธีการสื่อสารที่ดีในด้านปัจจัยความสำเร็จของการจัดการศึกษาขนาดเล็กนั้นมี 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำมีความสามารถในการบริหาร

เป็นแบบอย่างที่ดีครูผู้สอนมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรมมีความสามารถในการแสวงหาความรู้จัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการ มีการบริหารจัดการที่ดี จัดบรรยากาศที่เอื้อ สื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอ ด้านผลผลิต ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (จันทร์จิรา จุมพลกล้า และคณะ, 2557) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีโรงเรียนขนาดเล็กทั้งหมด 63 โรงเรียน ซึ่งจากผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนเฉลี่ยใน 8 กลุ่มสาระ ผลการประเมินภาพรวมมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ -2.37 เมื่อจำแนกรายกลุ่มสาระ พบว่า ทุกกลุ่มสาระมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับชาติ สำหรับผลการเปรียบเทียบกับระดับเขตพื้นที่ พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ 0.22 เมื่อจำแนกรายกลุ่มสาระ พบว่า กลุ่มสาระที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับเขตพื้นที่ใน 3 กลุ่มสาระ ได้แก่ สังคมศึกษา ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ (ตามลำดับจากมากไปน้อย) สำหรับกลุ่มสาระที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับเขตพื้นที่ใน 2 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2559) ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมาก เป็นผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรวมทั้งบริบทของจังหวัดตากเป็นพื้นที่ภูเขาสูง ระยะทางห่างไกลจากตัวเมืองโรงเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบทในหมู่บ้าน ดังนั้นในการบริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่สามารถนำพาสู่การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพผู้เรียนได้รับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและตามวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ที่ว่า โอกาสดี มีคุณภาพระดับมาตรฐานสากล บนวิถีพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2559)

จากข้างต้นเป็นเหตุผลที่ทำทนายอย่างยิ่งสำหรับผู้วิจัยซึ่งจะทำการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีประสิทธิผลเพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษานำไปสู่แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 หรือสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
2. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed -Methods Research) ซึ่งมีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยแบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ ตำราและเอกสารวิชาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ระยะที่ 2 การวิจัยภาคสนามเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กรวมจำนวน 1,254 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Robert V. Krejcie and Eayle W. Morgan. (1970) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 274 คน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) แบบสอบถามความคิดเห็น 3) แบบประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยแบบสอบถามความคิดเห็นมีการประเมินค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับกรอบแนวคิด โดยผู้เชี่ยวชาญและมีค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.50 -1.00 ขึ้นไปและ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.987

3. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยายได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยแบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จในการบริหารเป็นโรงเรียนต้นแบบ 3 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมายโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ รวมทั้งหมด 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 ร่างยุทธศาสตร์ โดยใช้ผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ ร่างยุทธศาสตร์ ตรวจสอบและประเมิน ยุทธศาสตร์สถานศึกษาขนาดเล็ก 3 ขั้นตอนคือ

1. ร่างยุทธศาสตร์ โดยใช้ข้อมูลและผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 วิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อร่างยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เป้าหมาย แนวทางและตัวชี้วัด

2. ยืนยันยุทธศาสตร์ โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการศึกษาหรือการบริหารสถานศึกษาซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้คือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 4 คน และผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหาร

การศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้มี ส่วนได้เสีย อีก 2 คนเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและยืนยันยุทธศาสตร์

3. ประเมินยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาดอกเขต 1 โดยใช้แบบประเมินจากผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 30 คน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาดอกเขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมระดับมากที่สุด ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น จาก การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในภาพรวมมีค่า ดัชนี PNI = 0.39 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าด้านการส่งเสริมพัฒนาครูสู่มืออาชีพและพัฒนางาน วิชาการให้มีประสิทธิภาพมีความต้องการจำเป็นที่มากที่สุดโดยมีค่าดัชนี PNI = 0.41 และ 0.40 ตามลำดับ

2. ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาดอกเขต 1 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ 17 กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมพัฒนาครูสู่มืออาชีพ มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมพัฒนาครูให้ สอดคล้องกับความต้องการ (ID Plan) 2) ครูได้รับพัฒนาวิธีจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ทักษะ กระบวนการคิดขั้นสูง 3) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้การมีส่วนร่วมจนเกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) สร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรแรงจูงใจในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบ การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม 2) สร้างภาคีเครือข่ายด้านการบริหารและด้านวิชาการของ สถานศึกษาขนาดเล็ก 3) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา 4) ส่งเสริมหลักสูตร ทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาและระบียงเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก มี 2 กลยุทธ์ดังนี้ 1) พัฒนา แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ สร้างความร่วมมือกับชุมชนองค์กรภายนอก

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มี 3 กลยุทธ์ 1) พัฒนาระบบ ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นฐานเดียวกัน 2) พัฒนาเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสถานศึกษาและผู้เรียน 3) พัฒนาระบบเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการสื่อสารที่ทันสมัย

ยุทธศาสตร์ที่ 5 บริหารแบบมีส่วนร่วมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มี 4 กลยุทธ์ 1) สร้างเครือข่ายการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 2) กระจายอำนาจและมอบความรับผิดชอบแก่บุคลากรในสถานศึกษา 3) ขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากล 4) ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม

3. ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ภาพรวมพบว่า ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย = 4.74) รองลงมาคือยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมพัฒนาครูสู่มืออาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 4.71) และยุทธศาสตร์ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย = 4.64)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมพัฒนาครูสู่มืออาชีพ มี 4 กลยุทธ์ดังนี้ 1) ส่งเสริมพัฒนาครูให้สอดคล้องกับความต้องการ (ID Plan) 2) ครูได้รับพัฒนาวิธีจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง 3) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้การมีส่วนร่วมจนเกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) สร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรแรงจูงใจในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ มีค่าดัชนีการประเมินความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = 0.41$) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาครูมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากครูเป็นบุคคลสำคัญต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับ พิณสุตา สิริธรงค์ (2552) ได้ศึกษาเรื่องภาพการศึกษาไทยในอนาคต 10-20 ปี พบว่าสถานศึกษาควรมีการพัฒนาครูด้วยตนเองหรือการส่งครูไปพัฒนาเพื่อนำความรู้มาพัฒนาการเรียน การสอน การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการร่วมคิด ร่วมระดมทุนเพื่อจัดจ้างครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยสอนหรือการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ และสอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2557) ได้ให้ทรงสนะว่าควรส่งเสริมการเรียนรู้ของครู ให้ทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ได้ดีขึ้นให้ครูรวมตัวกันเรียนรู้จากการทำงานประจำ คือหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องไม่เน้นสอนสาระวิชาแต่เน้นสร้างแรงบันดาลใจและอำนวยความสะดวกในการเรียนแบบลงมือทำของนักเรียน การรวมตัวกันเรียนรู้จากการทำหน้าที่ครูนี้ เรียกว่า PLC (Professional Learning Community) และยังสอดคล้องกับ อภิชาติ นาเลาะห์ (2558) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาครูสู่มืออาชีพมีผลการประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อรับรองวัลพระราชทานเป็นอันดับ 4 มีค่าดัชนีการประเมินความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = 0.36$) แสดงให้เห็นผู้บริหารครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาครูสู่มืออาชีพซึ่งได้กำหนดไว้ 3 กลยุทธ์ คือ 1) พัฒนาครูให้มีความรู้ทักษะ

วิชาการและกระบวนการจัดเรียนรู้ 2) สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร และ 3) การเลื่อนตำแหน่งวิทยฐานะทางวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ มี 4 กลยุทธ์ดังนี้ 1) พัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม 2) สร้างภาคีเครือข่ายด้านการบริหารและด้านวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก 3) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา 4) ส่งเสริมหลักสูตรทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาและระบียงเศรษฐกิจ ค่าดัชนีการประเมินความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = 0.40$) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครูผู้สอนให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ ศศิธรดา แพงไทย (2559) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 7 ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .628-.691 มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 9.332 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 6.871 และจัดเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบได้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนเข้าร่วมในการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ 2) มีการประสานงานกับผู้ร่วมงาน ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดแผนงานแห่งความสำเร็จร่วมกัน 3) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา 4) คณะกรรมการทุกฝ่ายในชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา 5) ผู้ปกครอง คณะกรรมการ ผู้นำชุมชนทุกฝ่ายมีการร่วมระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เข้มแข็งและต่อเนื่อง 6) มีการประชุมวางแผน แสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของ สถานศึกษาให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ 7) คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและสอดคล้องกับ นงนุช สุระแสน (2555) ที่พบว่า กลยุทธ์พัฒนาวิชาการและการเรียนรู้ให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างต่อเนื่องส่งเสริมให้เต็มศักยภาพพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก มี 2 กลยุทธ์ดังนี้ 1) พัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้สร้างความร่วมมือกับชุมชนองค์กรภายนอก ค่าดัชนีการประเมินความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = 0.38$) ทั้งนี้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ส่งผลสำเร็จต่อการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน คุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Shannon & Bylsma (2003) ที่พบว่า องค์ประกอบของบรรยากาศโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งมิตรภาพ 2) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้ร่วมกัน 3) การส่งเสริมบรรยากาศการทำงานเป็นทีมและหมู่คณะ 4) การส่งเสริมบรรยากาศแห่งการทดลอง กล้าคิด กล้าทำสิ่งใหม่ๆ และ

สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy & Miskel (2005) ที่กล่าวว่า บรรยากาศขององค์กร เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการบริหารของผู้บริหารและส่งผลถึงความสำเร็จหรือประสิทธิผลของโรงเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ธเนศ เกิดขำ (2556) ให้ทรงศนะว่า โรงเรียนทุกแห่งย่อมปรารถนาให้นักเรียนของตนมีความสุขทั้งอยู่ที่บ้านและที่โรงเรียน ทุกข์หรือสุขที่บ้าน เป็นความรับผิดชอบของทุกฝ่ายในโรงเรียน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ได้ โรงเรียนที่สะอาด สดชื่น ร่มรื่น เรียบง่าย สงบ แจ่มใส มีชีวิตชีวา วัสดุอาคารสถานที่ที่ได้รับการดูแลมีความเป็นปัจจุบันพร้อมที่จะให้ครูและนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมจะทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพลทำให้เป็นคนละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักสวยรักงาม รักความสะอาด รักความสงบ เรียบง่าย ทำให้เข้าใจตนเอง และผู้อื่น และยิ่งสอดคล้องกับ วิรัตน์ ฉัตรวิโรจน์ (2556) ที่พบว่า ยุทธศาสตร์การปรับปรุงสภาพแวดล้อมบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีผลการประเมินความต้องการจำเป็น สูงเป็นอันดับ 2 เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรอื่นๆ ที่อยู่ภายในโรงเรียน ทั้งอาคารสถานที่ ตัวบุคคล ซึ่งบรรยากาศภายในโรงเรียนนั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้และพัฒนาการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารจะต้องให้การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนา ปรับปรุงให้เหมาะสม และทันสมัยเสมอ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มี 3 กลยุทธ์ 1) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นฐานเดียวกัน 2) พัฒนาเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสถานศึกษาและผู้เรียน 3) มีระบบเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการสื่อสารที่ทันสมัย ค่าดัชนีการประเมินความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.36$) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กและทำให้การสื่อสารรวดเร็ว ย่นระยะเวลาสามารถกระจายข้อมูลได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่และการบริหารภายใต้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ พิณสุดา สิริรังศรี (2558) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านของเทคโนโลยีสารสนเทศพบว่า นโยบายที่ส่งผลการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ทั้งด้านเครื่องมือ (Tools) เช่น เทคโนโลยีการสื่อสารเครือข่ายเทคโนโลยีไฟฟ้า การคมนาคม และด้านสาระ (Content) ของเทคโนโลยีเพื่อให้การศึกษาสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมทั้งประเทศ ทั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ในเมืองและชนบท และมีการพัฒนาโครงข่าย ครูและบุคลากรด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้การเรียนการสอนทันต่อวิทยาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ ราตรี ศรีไพรวรรณ (2556) ซึ่งพบว่า ศึกษาสถานศึกษาควรจัดการสารสนเทศของผลการดำเนินงาน และองค์ความรู้โดยมีระบบข้อมูลและสารสนเทศที่มีคุณภาพสูงและทันเวลาในการใช้งานให้มีการจัดทำข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็นมีความพร้อมใช้งานสำหรับครูผู้สอน บุคลากรผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเหมาะสม พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้วยฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ทำให้ข้อมูลสารสนเทศทันสมัยพร้อมใช้งานสอดคล้องต่อทิศทางการให้บริการทางการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี จัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีความพร้อมใช้งานเป็นที่ยอมรับและสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กับโรงเรียนมากยิ่งขึ้นให้มีการจัดการความรู้ที่บรรลุผลของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศไปใช้ดำเนินงานและวางแผนเชิงกลยุทธ์เร่งรัดให้มีการจัดการความรู้ขององค์กรเพื่อให้บรรลุผลในการรวบรวมและถ่ายทอดความรู้สู่ครูผู้สอนและผู้มีส่วนได้เสีย

ยุทธศาสตร์ที่ 5 บริหารแบบมีส่วนร่วมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มี 4 กลยุทธ์ 1) สร้างเครือข่ายการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 2) กระจายอำนาจและมอบความรับผิดชอบแก่บุคลากรในสถานศึกษา 3) ขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากล 4) ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม ค่าดัชนีการประเมินความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.36$) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งนี้การบริหารสถานศึกษานั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมระดมทรัพยากรทางการศึกษา ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมิน และร่วมชื่นชมผลงานและความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิณสุดา สิริธรงค์ศรี (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการมีส่วนร่วมพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการแบบเครือข่ายความร่วมมือเป็นรูปแบบที่มีการบริหารจัดการแบบเชื่อมโยงพึ่งพาอาศัยกันและกันในลักษณะของพันธมิตร มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับเครือข่ายสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกันที่มีสภาพปัญหาและความต้องการวัฒนธรรม ความเชื่อค่านิยมคล้ายคลึงกันที่อาจมีสถานศึกษาใกล้เคียงกันหรือห่างไกลแล้วแต่ความเหมาะสม รวมกลุ่มกันบริหารจัดการกันทางวิชาการ งบประมาณ และบุคลากรร่วมกันเป็นหน่วยประสานการดำเนินงาน การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรเป็นการศึกษาที่เกิดจากความร่วมมือกันของสถานศึกษาที่มีสภาพปัญหาและความต้องการ วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม คล้ายคลึงกัน และสามารถช่วยเหลือและพึ่งพากันและกันได้ ในลักษณะของพันธมิตร เพื่อเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ภัทรภร ปุยสุวรรณ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูที่เหมาะสมกับสังคมไทย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูที่เหมาะสมกับสังคมไทย ผลการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูที่เหมาะสมกับสังคมไทยพบว่า มี 6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ออกมาได้น้อย ได้แก่ 1) การสร้างภาคีเครือข่าย 2) บรรยากาศองค์กร 3) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 5) การประเมินผล 6) การสนับสนุนทรัพยากร และสอดคล้องกับ อนุกุล ศรีสมบัติ (2556) พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ดังนั้น

ถ้าหากโรงเรียนให้โอกาสกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการจัดการศึกษา การตัดสินใจ และการประเมินผล ย่อมส่งผลให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนานักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีทัศนคติทางบวก ครูได้รับการพัฒนาวิชาชีพ มีคุณภาพ และเกิดความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งเป็นผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นนวัตกรรมการการบริหารโดยปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ
2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับนโยบายควรนำยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งเป็นข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการกำกับติดตาม ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการบริหารที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยวิจัยเชิงคุณภาพในแต่ละประเด็นเพื่อเป็นการเก็บข้อมูลเชิงลึกและเป็นการวิจัยสถาบันเพื่อพัฒนาแบบครบวงจร
2. ควรมีการวิจัยต่อยอดโดยการนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาทดลองใช้ในโรงเรียนสังกัดอื่นๆ หรือในบริบทอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาและเพื่อนำนวัตกรรมขยายผลสู่สถานศึกษาในระดับอื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). การยุบโรงเรียนขนาดเล็ก. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=33023&Key=hotnews> [2559, 15 พฤษภาคม].
- จันทร์จิรา จุมพลหล้า, พรทิพา หล้าศักดิ์. (2557). กรณีศึกษา: รูปแบบความสำเร็จการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) รหัสโครงการ RDG5510025.
- ธเนศ ขำเกิด. (2556). การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/23950> [2558, 14 ตุลาคม].

- นงนุช สุระแสน. (2555). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. (2552). รายงานการวิจัยเรื่องภาพการศึกษาไทยในอนาคต 10-20 ปี กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. (2558). รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ราตรี ศรีไพรวรรณ, พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวัดนักการเรียนรู้ สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย. (6-8 พฤษภาคม 2557).
- วิรัตน์ ฉัตรวิโรจน์. (2556). ยุทธศาสตร์การบริหารที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ศศิธรดา แพงไทย. (2559, มกราคม – มิถุนายน). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานปี 2558-2561. ตาก: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อภิชาติ นานาเลห์. (2558). ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- อนุกุล ศรีสมบัติ. (2556). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุแบบพหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. ดุษฎีนิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- Shannon & Bylsma, (2003). *The new science of management decision*. New York: The free press.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G.. (2005). *Education administration: Theory research and Practice*. 6 th ed. New York: McGraw-Hill.